

1. Danas ćemo razložiti prva četiri stiha, uvod u Lukino Evanđelje i pokušati objasniti zašto Luka piše ovo Evanđelje?

1.1. Ne znamo puno o Luki, vjerojatno je bio poganin Grk, obrazovan čovjek i znamo da je bio liječnik¹.

Isto tako, bio je vjerni prijatelj i sljedbenik apostola Pavla na većini njegovih putovanja.

Luka je ostao s Pavlom do samoga kraja, dok su mnogi drugi napustili Pavla².

Luka je napisao dvije knjige u Novom zavjetu, (Evanđelje po Luki i Djela Apostolska). Vjerojatno je Luka pisao Evanđelje dok je apostol Pavao bio u zatvoru, u Cezareji.

Lukino Evanđelje je temeljeno na svjedočanstvima ljudi koji su osobno doživjeli i vidjeli Isusa, i njegovo učenje.

¹ Kološani 4,14

² 2.Tim.4,9-11

LUKINA NAMJERA

2. Kada ove stihove čitamo površno, mogli bismo zaključiti da Luka sumnja u to tijelo znanja i da želi sam doći do odgovora. Ali ne vjerujem da je to njegov cilj. Kao detektiv, Luka prikuplja dokaze — ne da bi opovrgnuo, nego da bi potvrdio. On kaže da postoji bogat izvor informacija, utemeljen na svjedočanstvu "mnogih", i želi ga sustavno iznijeti kako bi pokazao da je to istina.

2.1. Luka je na svojim putovanjima sigurno stekao poštovanje vjernika — kao liječnik i kao Pavlov suradnik. Ali već su tada u zajednice ulazili lažni učitelji. I Luka nešto poduzima. Koristi svoje obrazovanje, svoj pristup svjedocima — kako bi zajednicama dao sigurnost i ohrabrenje.

U njihovoj sumnjičavosti želi im pokazati da je jedini pravi nauk onaj koji dolazi od Isusa i apostola.

SINOPTIČKA EVANĐELJA

3. Želim istaknuti da su kroz povijest biblijski učitelji došli do zaključka da su Evanđelja od Luke, Mateja, i Marka, slični jedni drugima. Luka i Matej su vjerojatno koristili Marka kao jedan od svojih izvora dok su pisali svoja Evanđelja. Biblijski učitelji su ih nazvali Sinoptička Evanđelja — prezentirali su slične događaje u svojim pismima.

3.1. Koja je bila svrha pisanja Evanđelja? Zašto su Luka, Matej, Marko i Ivan to učinili? Kao što sam ranije naveo, svi su uočili problem koji se pojavljivao u zajednicama koje su se širile Rimskim Carstvom. U njihovo vrijeme Radosna vijest širila se usmenom predajom. Ako bi se pojavila sumnja oko nečega izrečenog, slalo bi se pismo apostolima — a oni bi tu sumnju potvrdili ili opovrgnuli.

3.2. Već u samim počecima Crkve počeli su se pojavljivati mladi, pametni i karizmatični učitelji koji su tvrdili da jedino oni poznaju pravo Isusovo učenje. Prve generacije kršćana to su

odbacivale, ali njihova su djeca bila zavedena. Gotovo ih možemo čuti kako govore: "Ma što vi starci znate? Ovo su pravi učitelji!" Dokaz da se to doista događalo nalazimo u Prvoj Ivanovoj poslanici.

3.3. Luka je shvaćao da prenošenje prave istine — Isusova nauka — usmenom predajom neće dugoročno biti dovoljno. Što će se dogoditi kada apostoli umru? Upravo zato piše Evanđelje. Želi da generacije koje dolaze znaju pravu istinu o Isusovu učenju.

3.4. Je li Luka znao da ćemo mi, dvije tisuće godina poslije, čitati njegovo Evanđelje? Ne vjerujem. Smatram da je imao na umu nekoliko narednih generacija. Njegova je svrha bila sačuvati Isusovo učenje i djela koja je činio — djela kojima su apostoli osobno svjedočili, koja su utemeljili i potvrdili.

TRI KLJUČNE RIJEČI

4. (Luka 1,1-4):

„Pošto su mnogi pokušali po redu iznijeti pripovijest o događajima što su se ispunili među nama, kako su nam ih predali oni koji su od početka bili očevici i sluge Riječi, usudih se i ja, koji sam ih pomno ispitao sve od početka, da ti ih, preuzvišeni Teofile, napišem po redu, da se osvjedočih o sigurnosti riječi o kojima si poučen.“

4.1. Tri stvari želim istaknuti na početku:

- a) Riječ Teofil u 3. stihu, znači: „oni koje vole Boga.“

Većina tumača govori da se radi o jednoj osobi, ja vjerujem da se radi o množini i objasniti ću kasnije zašto sam zauzeo takav stav.

- b) Riječ „sigurnost“ u 4. stihu, ovdje vjerujem da Luka želi istaknuti da su dokazi, činjenice i priče pouzdane, i da vjernik može čvrsto čuvati svoju vjeru na temelju toga.
- c) Riječ „ispunili“ u 1. stihu, vjerujem da Luka ovdje govori o „tijelu znanja“ koje je utemeljeno od samih apostola i koje je potpuno prihvaćeno u zajednicama kao tradicija.

IZVORI I SVJEDOCI

5. Izvori informacija nisu bili samo apostoli. Tu su bili Zaharija i Elizabeta, roditelji Ivana Krstitelja. Tu je bila i Marija, majka Isusa Krista i mnogu drugi.

Lukin je cilj pokazati čitatelju da, iako neka svjedočanstva ne dolaze izravno od apostola, ona su ipak autentična. Zašto? Zato što su na kraju dobila "pečat", odnosno potvrdu samih apostola, koji su provjeravali svaku priču kako bi vidjeli je li u skladu s Isusovim naukom. Ako bi svjedočanstvo bilo lažno, odbacili bi ga; ako bi bilo istinito, uključili bi ga u svoje izvještaje. Drugim riječima, nakon Kristove smrti jedino su apostoli mogli biti autoritet koji razlučuje što je istina, a što nije.

5.1. Luka želi potvrditi, izložiti i dokazati pravo apostolsko učenje — i to može učiniti jer su apostoli još živi.

5.2. Taj spontani proces isprepletenih svjedočanstava sam se korigirao pod nadzorom apostola koji su još bili živi.

5.3. I zašto vam ovo govorim? Zato što sve što je kasnije rečeno ili napisano, a ne podudara se s apostolskim i Isusovim naukom, imamo pravo odbaciti.

5.4. Svjestan sam da ova izjava nosi određenu težinu, ali moja želja nije dodavati još jedan „novi nauk“ kršćanstvu. Naprotiv, kroz ove propovijedi želim pokazati kako vjera u Isusa i apostole vodi prema slobodi, razumu i radosti koju čovjek može živjeti tijekom ovog prolaznog i ranjivog života.

SIGURNOST I POUZDANOST

6. U redu, idemo dalje. Kada Luka u 4. stihu govori o sigurnosti i pouzdanosti događaja, što zapravo želi poručiti čitatelju? Luka vidi kako raste sumnja i zbunjenost u zajednicama. Kao što sam maloprije naveo, pitanja su se množila: "Je li Isus doista hodao po vodi? Je li doista pretvorio vodu u vino? Je li Isus doista uskrsnuo?"

6.1. Kao što sam već naveo, Luka je duboko zabrinut i želi da ono što piše bude ohrabrenje vjerniku. Drugim riječima, želi da kršćanin ima čvrste temelje i dokaze zbog kojih će moći ustrajati u vjeri.

6.2. I ovo što ću sada reći tragična je istina: čovjek oduvijek ima tendenciju iskrivljavati apostolsku predaju. Ili dodaje događaje koji su lažni. Ili potpuno promaši značenje samih događaja, djela i učenja Isusa Krista — iz raznih razloga — i na kraju dolazi do pogrešnog razumijevanja Evanđelja, Isusa i naposljetku Boga.

TEOFIL – OSOBA ILI MNOGI?

7. Riječ Teofil, kao što sam ranije naveo, mnogi biblijski učitelji tumače kao ime jedne osobe visokog položaja. Teofil je bilo uobičajeno ime u ono vrijeme. Ti isti učitelji pretpostavljaju da je on financirao Lukina putovanja, što je tada također bilo uobičajeno. Smatraju i da je bio netko tko se nedavno "rodio odozgo". Luka mu se obraća riječju "preuzvišeni", što upućuje na osobu uglednog položaja. I sve to može biti istina.

7.1. No ja osobno vjerujem da se Luka ovdje obraća onima koji ljube Boga. Zašto? Postavio sam si jednostavno pitanje: zašto bi se Luka toliko trudio oko pisanja i ispitivanja svjedoka radi samo jedne osobe? Ne bi li bilo učinkovitije otići do Teofila i poučavati ga osobno, kao što je Pavao poučavao po sinagogama dan i noć?

7.2. Ako je ovo što govorim točno, onda je ono što Luka čini nevjerojatno dubokoumno i plemenito. Luka razumije da je onaj koji povjeruje Evanđelju budući građanin Božjega kraljevstva. I zato nam se obraća riječju "preuzvišeni". On nas želi podsjetiti da smo ljudi dostojanstva, plemenitosti, pravednosti, istine i poniznosti. Mi smo ljudi koji nose sliku samoga Boga u ovom svijetu.

7.3. Drugim riječima, Luka se obraća ljudima koji žele upoznati Boga, koji vjeruju njegovim obećanjima, ljudima koji iznad svega čeznu za ispunjenim i istinski kvalitetnim životom — životom bez tuge i zla. On se obraća onima koji znaju da takav život ovdje nikada ne mogu u potpunosti postići, i upravo ih ta spoznaja vodi prema želji da postanu građani Božjega kraljevstva. Kraljevstva u kojem Bog obećava darovati ono za čim najdublje čeznemo — a prije svega da postanemo savršeno dobra ljudska bića, poput njegova Sina, Isusa Krista.

ŠTO JE VJERA?

8. Prije nego što završim ovu propovijed, želim pokušati odgovoriti na jedno ključno pitanje: što je zapravo vjera? Vjera se može promatrati na dva načina:

- a) vjerujem jer vjerujem
- b) vjerujem na osnovu činjenica³ i dokaza koji su temeljeni na razumu

8.1. Idemo prvo na točku a):

a) Ovdje se radi o osobi koja prihvaća samo one činjenice koje odgovaraju njezinu već formiranom uvjerenju. Ako činjenice ne odgovaraju, ona ih odbacuje — čak i kada su potkrijepljene dokazima i razumom.

Takva osoba zauzima stav: "Ja vjerujem u ono što vjerujem i ništa što ti kažeš ne može me uvjeriti u suprotno."

8.2. Uzmimo primjer navijača nogometnog kluba. Ako ideološki obožava svoj klub, a taj klub pošteno izgubi utakmicu, on će učiniti sve da obrani svoje uvjerenje: "Suci su krivi", "Utakmica je bila namještena."

S druge strane, statistike i dokazi jasno pokazuju da je protivnik toga dana bio bolji. Razumno je to priznati. Ali on to neće učiniti, jer mu njegova ideološka uvjerenja to ne dopuštaju.

Takva osoba nije otvorena za dijalog. Ne zanima je što je logično i razumno, čak ni kada je potkrijepljeno dokazima.

8.3. Sada dolazimo do točke b):

b) Ovdje govorimo o osobi čija je inteligencija usmjerena prema dokazima i činjenicama. Takva osoba otvorena je za dijalog, za preispitivanje i za promjenu mišljenja — ali samo ako su druga stajališta utemeljena na čvrstim dokazima koji su razumni i logični.

Na primjer, kada bi netko danas iznio znanstveno provjerljive dokaze da su pronađene Isusove kosti, takva bi osoba morala zaključiti da je Biblija — i ono što ona naučava — lažna.

³ U ovom slučaju, činjenice su događaji za koje netko tvrdi da su se dogodili. Na primjer: Isus je hodao po vodi, Isus je liječio bolesne, Isus je uskrisio Lazara.

I ovdje dolazimo do napetosti. Kršćanska vjera ne boji se dokaza. Ona stoji ili pada na povijesnim događajima. Ako Krist nije uskrsnuo, onda je sve uzalud⁴. Ali ako jest — onda je istina temeljena na stvarnosti, a ne na ideologiji.

VJERA I RAZUM

9. Nažalost, mnogi su kršćani od samoga početka uzdigli riječ vjera iznad logike i razuma. No Lukina perspektiva je drukčija. Ako se vjera ne temelji na dokazima i razumu, tada ona postaje besmislica. Luka vjeruje da vjera mora biti potkrijepljena dokazima i događajima koji su međusobno razumno povezani u koherentnu priču — priču koja drži vodu.

9.1. Ovdje se nameće pitanje: postoji li razlika između vjere i razuma? Da, postoji. Razumom možemo doći do zaključka da je kršćanstvo istinito — ali još uvijek ne uči u vjeru. U vjeru se ne ulazi samo racionalnom obvezom, nego i osobnom odlukom da ćemo se potpuno predati Isusovu učenju i istini.

Vjera je više od razuma — ali nikada nije protiv razuma. Ona je utemeljena na činjenicama, dokazima i istini.

MOŽE LI BITI IZMIŠLJENO?

10. U redu, idemo dalje. Je li logički moguće da je netko sve ovo izmislio o Isusu? Da, logički je moguće. Moj razum mi govori da nemam stopostotnu sigurnost. Sve što je bilo u prošlosti ili će biti u budućnosti nama je na neki način apstraktno — jer to ne vidimo.

"Ono što vidimo, to nam je stvarno."

⁴ (1. Korinćanima 15,17-20) "Ako Krist nije uskrsnuo, uzaludna je vaša vjera; još ste u svojim grijesima. Tada su i propali oni koji su usnuli u Kristu. Ako se samo u ovom životu u Krista ufamo, najbjeđniji smo od svih ljudi. Ali Krist je uskrsnuo od mrtvih, prvina usnulih."

10.1. Uzmimo za primjer smrt. Znamo da je ona univerzalno utemeljena stvarnost. Ali vjerujemo li mi doista u nju? Mislim da ne. Govorim iz osobnog iskustva: nikada nisam gledao na smrt kao na stvarnost sve dok se nisam suočio s vlastitom bolešću. Nikada nisam doživio smrt kao stvarnost dok u bolnici nisam vidio smrt oko sebe.

10.2. Koja mlada osoba ozbiljno razmišlja o smrti? Za nju je smrt apstraktna — ali to ne znači da ona ne postoji.

10.4. Ovakav način razmišljanja nije ograničen samo na mlade. On nas prati i u starosti.

Walter Hooper, blizak prijatelj C. S. Lewisa, opisuje jedan susret iz vremena kada je Lewis bio teško bolestan. Spominje starijeg susjeda — uvjerenog ateista, čovjeka od oko devedeset i sedam godina — koji je svakodnevno odlazio u brze šetnje. Kad god bi se sreli, pitao bi je li Lewis još živ. A kada bi čuo da je ozbiljno bolestan, uvijek bi odgovorio: „Sa mnom je sve u redu. Ja imam još puno vremena⁵.“

Razmislimo malo o tome.

Čovjek koji je gotovo na kraju života govori kao da je smrt još uvijek daleko — kao da pripada nekome drugome.

A pred njegovim očima stoji stvarnost: mlađi čovjek, teško bolestan, možda na samom kraju života.

Što nam to pokazuje?

Da smrt, čak i kada je blizu, ostaje apstraktna ljudskom srcu.

Ne izbjegavaju je samo mladi. Čak i oni koji stoje na samom rubu života mogu živjeti kao da ih ona nikada neće dosegnuti.

10.4. Na sličan način možemo promatrati i Isusa. Postoje brojni dokazi da je on povijesno postojao i da ono što je zapisano u Bibliji ima smisla te da je razumno u to vjerovati.

Sam tijek povijesti pokazuje da je njegov dolazak bio prekretnica — trenutak nakon kojeg čovječanstvo kreće u drugom smjeru.

10.5. No dok se ne suočimo s time da je to univerzalna stvarnost, sve nam to ostaje apstraktno.

10.6. Drugim riječima, kao što se svakodnevno — često na podsvjesnoj razini — trudimo izbjegavati istinu da je smrt dio naše stvarnosti, istim intenzitetom izbjegavamo i istinu da je Bog stvorio ovu stvarnost s namjerom da ispuni svoj plan — plan koji izravno utječe na naše živote.

⁵ Walter Hooper u uvodu knjige Težina slave autora C. S. Lewis opisuje susret sa starijim susjedom, ateistom, koji je unatoč dubokoj starosti izražavao uvjerenje da pred sobom ima još mnogo vremena (str. 7–8).

KRITIČARI I BIBLIJA

11. Jedan biblijski učitelj dao je izvrstan primjer kako kritičari žele da gledamo Bibliju i Isusovo učenje. Zamislimo da na zemlju dođe vanzemaljca. Nekolicina ljudi ga vidi, ali on ništa ne govori. Ti isti ljudi odluče postati njegovi sljedbenici i počnu međusobno izmišljati priče, stavljajući riječi u njegova usta — kao da ih je on izgovorio. Zatim te izmišljene priče prenose drugima kako bi i oni postali sljedbenici toga vanzemaljca.

11.1. Je li to moguće? Logički — jest. Postoje li ljudi koji bi bili sposobni učiniti tako nešto? Postoje. I sam sam u životu susreo ljude koji su bili spremni vjerovati u svakakve stvari. Ali pravo pitanje glasi: zašto bi netko izmislio nešto takvo?

11.2. Kada čitamo Bibliju, vidimo da su mnogi vjernici — apostoli i njihovi učenici — bili ubijeni zbog svojih uvjerenja. I sada postavljam pitanje: tko bi bio spreman izmisliti priču, a zatim dati svoj život za ono što zna da je laž⁶?

11.3. Kritičari žele prikazati Bibliju kao knjigu koja započinje riječima: "Nekoć davno..." Žele je svesti na razinu bajke.

Drugim riječima, mnogi su odbacivali Bibliju ne na temelju dokaza, nego na temelju vlastitih unaprijed oblikovanih uvjerenja.

⁶ Važno je ovdje napraviti razliku između kršćanskog mučeništva i ideološkog fanatizma. I danas postoje ideologije zbog kojih su ljudi spremni dati svoje živote. No u tim slučajevima često je riječ o pokretima koji opravdavaju nasilje nad drugima ili čak zahtijevaju agresiju prema onima koji ne prihvaćaju tu ideologiju. Apostoli, naprotiv, nisu širili vjeru mačem niti su fizički ozljeđivali druge. Njihova poruka bila je poruka ljubavi prema neprijateljima, istine i Božje pravednosti. Oni nisu umirali ubijajući druge, nego su umirali kao svjedoci onoga što su tvrdili da su vidjeli. Razlika je ključna: fanatik umire za ideju koju želi nametnuti drugima, dok mučenik umire svjedočeći za ono što vjeruje da je istina — bez prisile, bez nasilja, bez obrane silom.

11.4. Na kraju, Biblija je povijesno i arheološki provjerljiva. Bog Biblije nije djelovao skriveno, daleko od očiju javnosti. Čudesa su se događala pred mnoštvom ljudi⁷. Ti su ljudi svjedočili onome što su vidjeli — i mnogi su na kraju položili svoje živote za ta uvjerenja.

—Zato nas Luka želi ohrabriti da čvrsto stojimo u svojoj vjeri.—

11.5. A kad sve zbrojim, dolazim do zaključka: problem nikada nije bio u dokazima. Problem je u ljudskom srcu koje uporno odbija prihvatiti da postoji Bog koji ima pravo biti Bog u našim životima.

11.6. Naravno, ovu tvrdnju treba pažljivo razraditi. Ako vas je moje tumačenje zaintrigiralo, u sljedećim propovijedima postupno ću dublje otvoriti tu temu.

⁷ (Prva Korinćanima 15,3–6) "Doista, predadoh vam ponajprije što i sam primih: Krist umrije za naše grijehe po Pismima; bi pokopan i uskrsnu treći dan po Pismima; ukaza se Kefi, zatim Dvanaestorici. Potom se ukaza braći, njih više od pet stotina zajedno; većina ih je još živa, a neki su usnuli.